

Una veritable radical

Eva Muñoz / *La Vanguardia*, Cultura/s

Edicions de 1984 publica *L'arrelament*, de Simone Weil (París 1909-Ashford, 1943), un llibre fonamental, radicalment original, com la seva autora, una de les pensadores europees més importants del segle XX i malgrat això una gran desconeguda. Probablement la seva condició de dona, jove —va morir amb 33 anys—, la seva independència, el seu indagar oblic i personal, i la seva heterodòxia —era de filiació marxista però no comunista, cristiana encara que nascuda en el si d'una família jueva laica i crítica amb el cristianisme procedent de l'Església romana, era una mística!; combatent en la guerra civil espanyola; humanista però detractora de la idea de progrés comunament entesa— expliquin la ignorància d'un llegat que és d'una lucidesa, ambició i originalitat poc comunes. És oportú recuperar-la i

reivindicar-la, tant pel contingut de la seva reflexió com per la seva manera singular de pensar i procedir.

El punt de partida d'aquest *Preludi a una declaració dels deures envers l'ésser humà*, tal com han subtitulat aquesta edició catalana de *L'arrelament*, ja suposa un elemental canvi de punt de vista respecte al pensament polític que arrenca amb la Declaració dels drets de l'home i dels ciutadà del 1789. I és que l'autora situa en el centre de la qüestió no els drets, sinó les obligacions d'un ésser humà envers els altres éssers humans. Un dret, és cert, no és eficaç per ell mateix, sinó tan sols per l'obligació a la qual correspon.

Els drets, doncs, són factuais, en tant que les obligacions són incondicionades i, per tant, universals i perdurables. Un home que estigués sol a l'univers no tindria cap dret, assegura l'autora, i, no obstant això, tindria obligacions, en primer lloc, envers si mateix com a ésser humà. Aquest canvi de punt de vista, amb el qual comença el seu assaig i que apareix en la primera frase del discurs, no resulta gens sorprenent per l'abast de les sense conseqüències i anuncia una pensadora d'intel·ligència extraordinària.

L'assaig, concebut i escrit el 1943, a Londres, en plena Segona Guerra Mundial, amb la voluntat de servir de fonament per a la refundació política d'Europa si aquesta aconseguia derrotar Hitler i el feixisme, és realment una proposta, per moments

al·lucinata però sempre lluminosa, de refundació de la civilització europea, ni més ni menys, sobre la base de la seva espiritualitat anterior a Roma. És una proposta ètica però també un assaig polític i filosòfic amb vocació d'esdevenir real, d'una ambició intel·lectual, espiritual, i una metodologia que la porten a revisar tota la nostra cultura: la història, però també les manifestacions artístiques i literàries, no amb ànim exhaustiu sinó perquè la realitat s'expressa de manera multiforme i Weil, a diferència dels seus contemporanis, no compartimenta el coneixement i la seva cultura i la seva curiositat són vastes,

També és sorprenent i gran perquè parla de política amb un fervor i un compromís amb la veritat que no és sinó "l'esclat de la realitat", que només trobem en els poetes. Perquè és de fet una poeta, encara que escrigui en prosa. Parla amb fe, que no amb ingenuïtat, amb autèntica i imprescindible fe en el bé i en la capacitat de l'ésser humà de comprometre's amb la seva millor possibilitat. "La fe és més realista que la política realista", escrivia amb convicció i sense ànim de provocar però resultant tremendament provocadora.

No vivia a cap torre d'ivori. Va voler comprometre's amb la realitat i es va comprometre. Les coses de què parlava les va voler conèixer en primera persona. Per això va deixar l'Acadèmia i es va fer obrera, gairebé fins a perdre la salut. Perquè la humiliació, el grau màxim de desarrelament que, afirmava, juntament amb les prostitutes, patien els obrers, una condició que no era només material sinó també espiritual, no són sentiments ni vivències que puguin comprendre's des de la teoria. Per això, per tot això, descobrir Simone Weil, llegir-la, esdevé fascinant.

Escriu Weil: "Es pot estimar França per la glòria que sembla assegurar-li una existència prolongada al llarg del temps i de l'espai. O bé se la pot estimar com una cosa que, essent terrenal, pot ser destruïda, i, per tant, el seu valor és molt més gran." Substitueixin França per Europa. La reflexió em sembla del tot pertinent. Ella la feia l'any 1943, quan va escriure en un estat literalment febril —fervorosament ho feia sempre— aquestes pàgines en l'exili londinenc, desitjant tornar a la França ocupada i exposar-se, com s'havia exposat a la vida obrera perquè entenia que era l'única manera honesta de conèixer-la.

Per descomptat els terroristes que atempten avui contra tots nosaltres, els seus veïns, destrueixen Europa, però també els que suposadament la defensen ho fan quan aprofundeixen, doblegant-se als diners i la força bruta, en el progressiu desarrelament que dels que l'habitam. I els desarrelament genera idolatria i nihilisme. Ja ho hem vist. Tot i que ara es presenti amb els rostres més diversos i només aparentment antitètics.